

Поглиблення кооперації у сфері виробництва та переробки винограду

Мета статті - обґрунтувати доцільність поглиблення кооперації у сфері виробництва винограду та запропонувати її основні напрями.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано абстрактно-логічний метод - для дослідження розвитку поставлених проблем та узагальнення висновків; теоретичного узагальнення - у процесі розкриття сутності категорій «кооперація» та «інтеграція»; економіко-статистичний - при оцінці можливих результатів від поглиблення кооперації у виробництві винограду.

Результати дослідження. Обґрунтовано доцільність поглиблення коопераційних відносин у виробництві винограду. Проаналізовано основні напрями формування економічного ефекту від кооперації виробників винограду та визначено його обсяги залежно від площі обслуговування. Встановлено вплив розвитку кооперації на соціальну ситуацію в Херсонській області та розраховано основні соціально-економічні показники як результат такого впливу. Визначено збільшення обсягів відрахувань до бюджетів різних рівнів від діяльності виноградарських обслуговуючих кооперативів.

Елементи наукової новизни. Набули подальшого розвитку положення щодо визначення основних напрямів збалансованого розвитку виробництва винограду за рахунок створення кооперативу, розраховано його економічну та соціальну ефективність.

Практична значущість. Розглянуті теоретико-методичні положення та зроблені пропозиції слугують методологічною базою для підвищення ефективності виробництва винограду. Табл.: 4. Рис.: 1. Бібліогр.: 11.

Ключові слова: кооперація; виноград; виробництво; ефект, кооператив, рентабельність.

Дмитрук Микола Ілліч - старший викладач кафедри підприємництва та організації агробізнесу, Національний університет біоресурсів і природокористування України (м. Київ, вул. Героїв Оборони, 15)
E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Постановка проблеми. Виноградарство являє собою високоприбуткову галузь сільськогосподарства. Окрім забезпечення споживачів цінним продуктом харчування галузь слугує сировинною базою для виробництва, яке завжди було високорентабельним та конкурентоспроможним. Проте наявні негативні тенденції та перешкоди ефективного функціонування підприємств з виробництва винограду вносять корективи у загальну ситуацію. Прибутковість виробництва винограду нестабільна, коливається з року в рік залежно від ринкової кон'юнктури, вартість закладання нових насаджень та оновлення старих збільшується, що призводить до зменшення зацікавленості сільськогосподарських підприємств до такого виду діяльності.

Існуючі негативні тенденції на підприємствах виноградарської галузі пов'язані зі спадом платоспроможного попиту населення, втратами зовнішніх ринків, нерозвиненістю ринкової інфраструктури, зниженням обсягів сировини, яка надходить на перероб-

ку. Вирішення проблеми інтегрування підприємств, пов'язаних з виробництвом сировини та його переробкою, достатньо складний процес, що зумовлено перш за все необхідністю врахування особливостей етапів виробничо-технологічного ланцюга створення готового продукту та їх економічної взаємодії.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток виробництва винограду в сільськогосподарських підприємствах знаходиться в полі зору вітчизняних науковців, оскільки такий вид господарської діяльності має стратегічне значення. При цьому значна увага приділяється удосконаленню економічних відносин між виробниками винограду, поглиблення їх співпраці з переробними підприємствами, розвитку кооперації та інтеграції. Ці питання висвітлюються у роботах І.В. Белоуса [1], Л.О. Болтянської [2], М.М. Ільчука [3], В.М. Ключко [4], Ю.О. Лупенка [5], М.Й. Маліка [6], В.С. Ніценка [7]. Тобто проблематика забезпечення ефективного розвитку виробництва винограду через розвиток коопераційних відносин цікава для дослідників, які розкривають

основні тенденції цього процесу. Проте у галузі залишається ряд питань, які потребують детальнішого дослідження та розробки пропозицій щодо їх вирішення.

Мета статті - обґрунтувати доцільність поглиблення кооперації у сфері виробництва винограду та запропонувати її основні напрями.

Виклад основних результатів дослідження. Однією з найважливіших умов ефективного розвитку виробництва винограду є поглиблення кооперації сільськогосподарських підприємств та їх інтеграція з переробними, а також вирівнювання економічної зацікавленості учасників ринку стосовно зростання рівня виробництва та економічної ефективності.

Як зазначає М.Й. Малік, світова практика кооперативного руху вже півтора століття доводить і продовжує виявляти високу результативність його економічних та соціальних функцій. Кооперування являє собою логічну стадію подальшого розвитку реформ, яка стає можливою завдяки виникненню значної кількості незалежних приватних власників. Тобто йдеться про утворення нової організаційної структури сільського господарства, побудованої «знизу-догори» на фундаментальних засадах ринкової економічної системи як провідна роль індивідуального матеріального інтересу, реалізація можливості економічного вибору, розвиток здорової конкуренції, обмеження державного втручання і регулювання в АПК [6, с. 77].

При цьому М.М. Ільчук та інші дослідники наголошують, що кооперація дозволяє розширити види обслуговуючої діяльності (ресурсне забезпечення, надання послуг, закупівельна діяльність, консультаційне забезпечення тощо) і має розглядатися як диверсифікація діяльності підприємницьких структур агробізнесу. Новим видом діяльності кооперативів стає інформаційне забезпечення товаровиробників як необхідного ресурсу інноваційного розвитку [3].

За даними дослідників, 90% валового збору винограду спрямовується на промислову переробку (виноматеріали, вино, соки та ін.), тому у виноградарстві дуже актуальною виявилася проблема поглиблення кооперації та інтеграції. Товаровиробники виноградної продукції мають право на добровільних засадах об'єднувати свою діяльність

(виробничу, комерційну, наукову та інші її види) шляхом створення господарських об'єднань (асоціацій, корпорацій, консорціумів, концернів або інших об'єднань підприємств, передбачених законом), а у випадках об'єднання діяльності державних (комунальних) підприємств — державних (комунальних) господарських об'єднань у формі корпорації або концерну [8].

На існуванні двох напрямів подальшого розвитку агропромислового виробництва: великих агропромислових формувань (галузєва організація агропромислового виробництва, вертикальна інтеграція в аграрно-промисловому комплексі (АПК) або кооперативів (територіальна організація агропромислового виробництва, горизонтальна інтеграція в АПК) наголошує В.М. Ключко [4, с. 85].

Проведений В.С. Ніценком аналіз різних підходів до побудови вертикальної інтеграції показав, що функції підприємства-інтегратора здебільшого виконує переробне підприємство. Також формування вертикально інтегрованих структур у формі агрохолдингу на сучасному етапі розвитку ринкових відносин є найбільш ефективним і перспективним способом виробництва продукції в ланці «виробництво - переробка - збут» [7, с. 63].

Узагальнюючи дослідження науковців щодо удосконалення відносин кооперації та інтеграції між підприємствами виноградарської галузі було розроблено схему формування інтегрованої структури у виноградарстві (рис.).

У межах такої структури з'являється реальна можливість сконцентрувати одержані кошти від реалізації продукції та перенаправити їх на ті ділянки виробництва, що потребують вирішення нагальних проблем для забезпечення інтенсифікації розвитку учасників інтегрованої структури.

Основним завданням такого інтегрованого формування є скоординована їх діяльність з чітким дотриманням пропорційних обсягів виробництва та передачею своєї готової плодової продукції іншому згідно з технологічним циклом. Обов'язковим при роботі згаданого інтегрального об'єднання є оптимальні взаємоузгоджені синхронні дії всіх учасників.

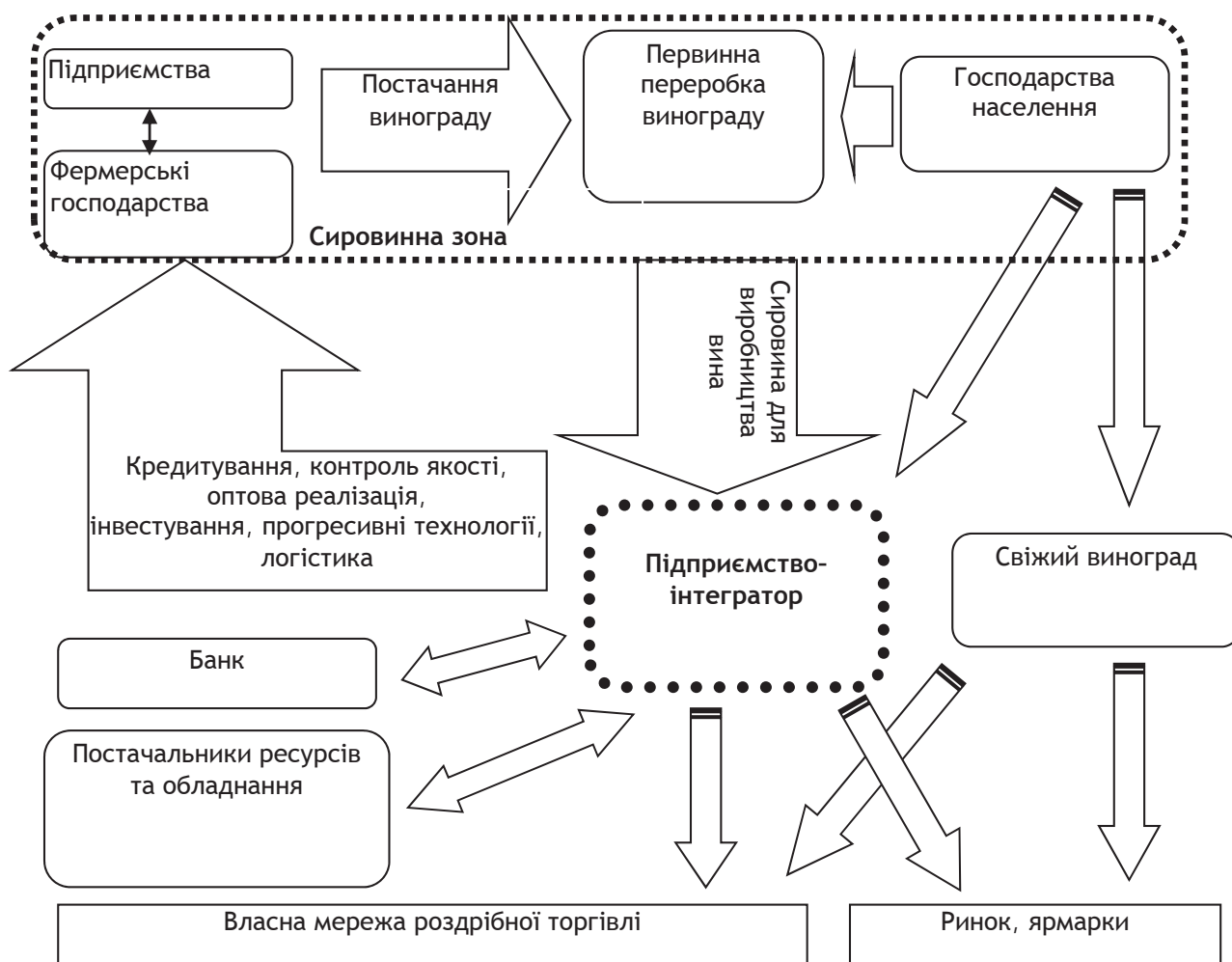

Схема формування інтегрованої структури виноградарства і виноробства

Джерело: Складено автором.

Особливо важлива роль в інтегрованій структурі відводиться аграрним формуванням, що забезпечують сировинну базу. Для основних учасників кооперації - сільськогосподарських підприємств, фермерських господарств, господарств населення, державних підприємств та інших виробників, головною метою виступає забезпечення власного економічного інтересу та прибутковості діяльності. Саме від результативності поєднання економічних інтересів на низовому рівні залежить формування та функціонування інтегрованої структури.

Під час дослідження було проведено розрахунки щодо доцільності створення та ефективності функціонування сільськогосподарського виноградарського кооперативу. Основна мета такої форми господарювання - створення сприятливих умов для виробників винограду для підвищення прибутковості їхньої діяльності, що можливо за рахунок формування товарних партій винограду й оптимізації матеріально-технічного поста-

чання. Розрахунковий ефект стане результатом підвищення закупівельної ціни на виноград, економії при закупівлі добрив та засобів захисту.

Для створення виноградарського обслуговуючого кооперативу необхідно провести установчі збори, на яких прийняти рішення щодо обговорення основних принципів його діяльності, розробки установчих документів, обрання керівництва та необхідного оформлення. Орієнтовна кількість учасників становитиме від 40 до 80 осіб. Крім того, до його складу можуть входити господарства населення та дрібні товаровиробники. Члени кооперативу об'єднуються на умовах пайової участі, яка визначається виходячи з обсягу залучених земельних площі, без сплати вступного внеску.

З метою забезпечення функціонування кооперативу необхідно залучити чотирьох найманих працівників для виконання адміністративних функцій, які б вели бухгалтерський облік та забезпечували оперативну

діяльність. При цьому розрахункова середньомісячна заробітна плата одного працівника буде 10 тис. грн, що в річному вимірі становитиме 460,8 тис. грн. На комунальні витрати (електроенергія, тепло-, водопостачання та відведення) передбачається 24

тис. грн на рік. Також для забезпечення діяльності кооперативу необхідно близько 55 тис. грн на зв'язок, відрядження, представницькі витрати, участь у конференціях та семінарах, транспортно-заготівельні витрати і т. д. (табл. 1).

1. Розрахунковий кошторис створення виноградарського обслуговуючого кооперативу на 2019 р., тис. грн

Стаття витрат	Сума
Разові витрати	
Проведення зборів учасників (інформаційні та роздаткові матеріали, проекти рішень)	3,6
Підготовка документації для проходження державної реєстрації (розробка та оформлення пакета документів, нотаріальні послуги, інші платежі)	5,5
Разом	9,1
Періодичні витрати	
Річний фонд заробітної плати з нарахуваннями	460,8
Комунальні витрати (електроенергія, тепло-, водопостачання та відведення)	24,0
Забезпечення діяльності (зв'язок, відрядження, представницькі витрати, участь у конференціях та семінарах, транспортно-заготівельні витрати)	55,0
Разом	539,8

Джерело: Розраховано автором.

Тобто, стартові витрати для започаткування кооперативу у 2019 р. становитимуть близько 9,1 тис. грн, періодичні - 539,8 тис. грн на рік. Потреба в коштах може бути забезпечена за рахунок отримання кредиту в банківських установах. Навіть за сучасних умов кредитування (25-30% річних) кооператив може забезпечити повернення необхідної суми з нарахованими процентами.

Згідно з проведеними дослідженнями функціонування запропонованого кооперативу може відбуватися за трьома основними сценаріями, які відрізняються обсягом площ в обслуговуванні - 100, 200 і 300 га виноградників. Удосконалення технології вирощу-

вання винограду дозволить забезпечити його врожайність на рівні 100 ц/га. При цьому передбачається, що виробники винограду будуть реалізовувати 90% вирощеної продукції кооперативу і 10% залишатимуть на власні потреби.

Ефект від виробничої діяльності виноградарського кооперативу забезпечуватиметься за рахунок реалізації вирощеної продукції за цінами на 10% вищими, ніж на ринку, внаслідок формування товарної партії винограду, а також економії коштів при закупівлі мінеральних добрив та засобів захисту рослин за оптовими цінами у сумі 10% від їх вартості (табл. 2).

2. Формування економічного ефекту від функціонування виноградарського обслуговуючого кооперативу в галузі рослинництва, 2019 р.

Показник	Площа в обслуговуванні кооперативу, га		
	100	200	300
Земельна площа під виноградниками у плодоносному віці, що обслуговується, га	100	200	300
Обсяг заготовленої сировини, т	900	1800	2700
Валова виручка від реалізації, млн грн*	7,2	14,4	21,6
Кооперативна надбавка за формування товарної партії, млн грн	0,72	1,44	2,70
Обсяг закупівлі засобів захисту рослин та мінеральних добрив, млн грн**	2,16	4,32	6,48
Зменшення ціни за рахунок оптової закупівлі, тис. грн	216	432	648
Загальний економічний ефект, млн грн	0,936	1,872	3,348

Джерело: Розраховано автором.

* Розрахункова ціна реалізації 1 т винограду - 8 тис. грн.

** Розрахунковий обсяг витрат на закупівлю мінеральних добрив та засобів захисту рослин - 2,4 тис. грн на 1 т винограду.

Так, при обслуговуванні 100 га ефект від діяльності кооперативу становитиме 936 тис. грн., 200 га - 1,872 млн грн і 300 га - 3,348 тис. грн. Зважаючи на те, що річний обсяг витрат на функціонування кооперативу може бути на рівні від 629,8 до 809,8 тис. грн залежно від площі обслуговування (з урахуванням транспортно-заготівельних витрат), обсяг виплат учасникам коливатиметься від 306 тис. грн до 2,5 млн грн.

У табл. 3 наведено економічні показники функціонування виноградарського коопера-

тиву. Так, витрати на забезпечення функціонування останнього визначено з урахуванням транспортно-заготівельних витрат на збирання винограду та його доставку на переробне підприємство. Кооперативний ефект обчислено виходячи з різниці в цінах на основні виробничі ресурси та продукцію, що реалізується. Виплати учасникам розраховані як різниця між отриманим ефектом та витратами на функціонування кооперативу.

3. Формування економічних результатів функціонування виноградарського обслуговуючого кооперативу та їх розподіл

Показник	Площа в обслуговуванні, га		
	100	200	300
Витрати на забезпечення функціонування кооперативу, тис. грн	629,8	719,8	809,8
Кооперативний ефект, млн грн	0,936	1,872	3,348
Виплати учасникам, млн грн	0,306	1,152	2,538
Кооперативні виплати на 1 га, грн	3062	5761	8461

Джерело: Розраховано автором.

За проведеними розрахунками, в результаті функціонування виноградарського кооперативу можна забезпечити його учасникам від 3062 грн до 8461 грн на 1 га площі виноградників залежно від площі в обслуговуванні.

Поглиблення коопераційних відносин між виробниками винограду сприятиме поліпшенню соціально-економічних показників (табл. 4). Адже тільки для забезпечення фу-

нкціонування виноградарського обслуговуючого кооперативу необхідно додатково залучити до його складу чотири особи. Оскільки планується створити по одному кооперативу на три адміністративні райони, то можлива їхня кількість становитиме 24 по області. При розрахунковій середньомісячній оплаті праці 10 тис. грн, річний фонд заробітної плати у кооперативі буде на рівні 480 тис. грн та 2880 тис. грн загалом по області.

4. Основні соціально-економічні показники поглиблення коопераційних відносин у виробництві винограду

Показник	Один кооператив	Херсонська область
Приріст виробництва винограду, тис. т	2	12
Приріст виручки від реалізації винограду, млн грн	14,4	86,4
Створення нових робочих місць, од.	4	24
Обсяг збільшення річного фонду оплати праці, тис. грн*	480	2880
Обсяг збільшення відрахувань до бюджетів різних рівнів, тис. грн, за рахунок		
нарахувань на фонд заробітної плати	96	576,0
відрахувань	100,8	604,8

* Середньомісячна оплата праці одного працівника - 10 тис. грн.

Джерело: Розраховано автором.

Зважаючи на те, що для виконання необхідних технологічних операцій у виноградарстві на площі 100 га потрібно близько 300 працівників, то виникає необхідність залучення додаткових осіб. Це позитивно вплине на рівень безробіття в регіоні, а соціальний ефект від поглиблення кооперації та створення кооперативів буде ще вищий.

Отже, створення та функціонування виноградарського кооперативу може бути економічно доцільним напрямом розвитку виробництва винограду. Поглиблення коопераційних відносин у сфері вирощування винограду позитивно впливає на діяльність його виробників та переробників. З урахуванням того, що кооперативи, окрім досліджених напрямів діяльності можуть займатися закупівлею

саджанців, агрономічним обслуговуванням, консультаційним забезпеченням, залученням необхідних машин для обробки ґрунту та догляду за рослинами, можна стверджувати про їх доцільність та ефективність.

Висновки. Поглиблення кооперації у сфері виробництва винограду є важливим напрямом забезпечення його збалансованого розвитку. При цьому відбувається поєднання економічної та соціальної ефективності. Розвиток кооперації лише за рахунок формування товарних партій винограду та оптових закупівель мінеральних добрив і засобів захисту рослин дозволить забезпечити економічний ефект у розмірі від 936 тис. грн до 3,348 млн грн залежно від площі обслуговування. Це дасть можливість виплатити учасникам кооперативу від 3062 до 8461 грн на 1 га площі виноградників залежно від площі обслуговування в кооперативі. Крім економічного ефекту розвиток кооперації матиме також соціальні нас-

лідки. У Херсонській області лише для забезпечення організаційної діяльності кооперативів буде створено 24 нових робочих місця з річним фондом оплати праці близько 2,9 млн грн. З урахуванням потреби працівників для виконання необхідних технологічних операцій потреба в трудових ресурсах в області перевищує 3 тис. осіб, яких можна залучати на сезонні роботи. При цьому обсяг збільшення відрахувань до бюджетів різних рівнів досягне 1,2 млн грн лише від функціонування головного офісу виноградарського обслуговуючого кооперативу.

Тобто, розвиток кооперації у сфері вирощування винограду матиме синергійний ефект. Товаровиробники забезпечать підвищення економічної ефективності, рівень безробіття в області знизиться, працівники будуть вмотивовані конкурентоспроможною оплатою праці, а збільшення відрахувань до бюджету дозволить розвивати соціальну інфраструктуру регіону.

Список бібліографічних посилань

1. Белоус І. В. Стратегія розвитку виноградарства і виноробства України та передумови виходу їх продукції на світовий ринок : монографія. Одеса : ННЦ «ІВіВ ім.В. Є. Таїрова», 2015. 204 с.
2. Болтянська Л. О., Болтянський Б. В. Кооперація та інтеграція в садівництві. *Збірник наукових праць Подільського державного аграрно-технічного університету. Економічні науки.* 2015. Вип. 23. С. 158-165. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ZnpPdatur_2015_23_19.
3. Ільчук М.М., Нікітченко С.О., Перегуда Є.Ф. Диверсифікація та ефективність діяльності підприємницьких структур агробізнесу. Київ : ЦП Компринт, 2016. 351 с.
4. Клочко В. М. Стратегічні шляхи економічного розвитку сільського господарства України. *Проблеми економіки.* 2013. № 3. С. 83-88.
5. Лупенко Ю. О. Сучасні тенденції розвитку ринку продукції виноградарства в Україні. *Виноградарство і виноробство : міжвідомчий тематичний науковий збірник.* Одеса, 2015. Вип. 52. С. 119-122.
6. Малік М. Й. Формування та розвиток кооперативних відносин в аграрній сфері економіки України. *Економіка АПК.* 2014. № 7. С. 76-82.
7. Ніценко В. С. Теоретичні засади функціонування вертикально-інтегрованих структур в агропромисловому комплексі. *Економіка АПК.* 2014. № 2. С. 63-65.
8. Самсонова Я. О. Правові засади виробництва й реалізації виноградної продукції в Україні : монографія. Харків : Вид-во «С.А.М.», 2012. 176 с.
9. Press Release of National Agricultural Statistics Service, URL : https://www.nass.usda.gov/Statistics_by_State/Washington/Publications/Fruit/2016/wine%20grapes.pdf.
10. Vineyards in the EU - statistics, URL : https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Vineyards_in_the_EU_-_statistics.
11. The world's grape production, URL : <https://www.bkwine.com/features/winemaking-viticulture/global-grape-production-2000-2012/>.

References

1. Belous, I.V. (2015). *Strategia rozvytku vynogradarstva i vynorobstva Ukrainy ta peredumovy vyhodu yih produktsii na svitovyy rynek: monogr. [Development strategy for viticulture and winemaking in Ukraine and conditions for their output to the world market: monograph].* Odessa: NNC "IViV im.V.Ye. Tairova" [In Ukrainian].
2. Boltanska, L.O. & Boltiansky, B.V. (2015). Kooperatsia ta integratsia v sadivnytstvi [Cooperation and integration in horticulture]. *Zbirnyk naukovykh prats Podilskogo derzhavnogo agrarno-tehichnogo universytetu. Ekonomichni nauky*, 23, pp. 158-165 [In Ukrainian].
3. Ilchuk, M.M., Nikitchenko, S.O., & Pereguda, Ye.F. (2016). *Dyversyfikatsia ta efektyvnist diyalnosti pidpryemnytskykh struktur agrobiznesu [Diversification and efficiency of entrepreneurial structures of agribusiness].* Kyiv: Komprint [In Ukrainian].
4. Klochko, V.M. (2013). *Strategichni shlyahy ekonomichnogo rozvytku silskogo gospodarstva Ukrainy [Strategic ways for economic development of agriculture of Ukraine].* *Problemy ekonomiky*, 3, pp. 83-88 [In Ukrainian].
5. Lupenko, Yu.O. (2015). Suchasni tendentsii rozvytku rynku produktsii vynogradarstva v Ukraini [Modern trends in the wine-growing market in Ukraine]. *Vynogradarstvo i vynorobstvo: mizhvidomchy tematichny naukovy zbirnyk. Odesa: NNC "IViV im.V.Ye. Tairova"*, 52, pp. 119-122 [In Ukrainian].
6. Malik, M.Y. (2014). Formuvannya ta rozvytok kooperatyvnykh vidnosyn v agrarniy feri ekonomiky Ukrainy [Formation and development of cooperation relations in the agrarian sphere of economics of Ukraine]. *Ekonomika APK*, 7, pp. 76-82 [In Ukrainian].
7. Nitsenko, V.S. (2014). Teoretychni zasady funktsionuvannya vertykalno-integrovanykh struktur v agropromyslovomu kompleksi [Theoretical principles for vertically integrated structures functioning in the agro-industrial complex]. *Ekonomika APK*, 2, pp. 63-65 [In Ukrainian].
8. Samsonova, Ya.O. (2012). *Pravovi zasady vyrobnytsva y realizatsii vynogradnoi produktsii v Ukraini [Legal principles for production and sale of grape products in Ukraine].* Harkiv: Vyd-vo "S.A.M." [In Ukrainian].
9. Press release of National Agricultural Statistics Service. (2016) Retrieved from: https://www.nass.usda.gov/Statistics_by_State/Washington/Publications/Fruit/2016/wine%20grapes.pdf [In English].

10. Vineyards in the EU - statistics. Retrieved from: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Vineyards_in_the_EU_-_statistics [In English].

11. The world's grape production. (n.d.). Retrieved from: <https://www.bkwine.com/features/winemaking-viticulture/global-grape-production-2000-2012> [In English].

Dmytruk M.I. Cooperation in the sphere of grape production and processing deepening

The purpose of the article is to justify expediency of deepening cooperation in the grape production sphere and offer its main directions.

Research methods. In the research process the following methods have been used: abstract and logical for studying development of problems and summarizing the conclusions; method of theoretical generalization for disclosing essence of categories "cooperation" and "integration"; economic and statistical for assessing possible results from cooperation deepening in the grapes production.

Research results. Expediency of deepening of cooperative relations in the grapes production has been substantiated. Main directions for forming an economic effect from cooperation of grapes producers have been analyzed and their volumes have been determined depending on a land area. There has been calculated cost need for forming of cooperatives in grape production. The ways for increases of economic effect in forming and functioning of grape cooperatives have been proposed. Influence of cooperation development on social situation in the Kherson region has been determined and main socio-economic indicators from its improvement have been calculated. Increase of budget deductions at different levels from activity of wine-growing service cooperatives has been determined.

Elements of scientific novelty. Novelty of the research lies in the further development of principles regarding definition of main areas of balanced development of grape production, its economic and social efficiency.

Practical significance. Considered theoretical and methodological provisions and offered proposals constitute a methodological basis for ensuring balanced development of the grapes production. Tabl.: 4. Figs.: 1. Refs.: 11.

Keywords: cooperation; grapes; production; effect; cooperative; profitability.

Dmytruk Mykola Illich - senior lecturer of the department of entrepreneurship and agro-business organization, National University of Life and Environmental Sciences of Ukraine (15, Heroiv Oborony st., Kyiv)
E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Дмитрук Н.И. Углубление кооперации в сфере производства и переработки винограда

Цель статьи - обосновать целесообразность углубления кооперации в сфере производства винограда и предложить ее основные направления.

Методика исследования. В процессе исследования использованы абстрактно-логический метод - для исследования развития поставленных проблем и обобщения выводов; теоретического обобщения - в процессе раскрытия сущности категорий «кооперация» и «интеграция»; экономико-статистический - при оценке возможных результатов углубления кооперации в производстве винограда.

Результаты исследования. Обоснована целесообразность углубления кооперационных отношений в производстве винограда. Проанализированы основные направления формирования экономического эффекта от кооперации производителей винограда и определены его объемы в зависимости от площади обслуживания. Установлено влияние развития кооперации на социальную ситуацию в Херсонской области и рассчитаны основные социально-экономические показатели как результат такого влияния. Определено увеличение объемов отчислений в бюджеты разных уровней от деятельности виноградарских обслуживающих кооперативов.

Элементы научной новизны. Получили дальнейшее развитие положения по определению основных направлений устойчивого развития производства винограда за счёт создания кооператива, рассчитана его экономическая и социальная эффективность.

Практическая значимость. Рассмотренные теоретико-методические положения и сформулированные предложения служат методологической базой для повышения эффективности производства винограда. Tabl.: 4. Илл.: 1. Библиогр.: 11.

Ключевые слова: кооперация; виноград; производство, эффект, кооператив, рентабельность.

Дмитрук Николай Ильич - старший преподаватель кафедры предпринимательства и организации агробизнеса, Национальный университет биоресурсов и природопользования Украины (г. Киев, ул. Героев Обороны, 15)
E-mail: organizing_chair@nubip.edu.ua

Стаття надійшла до редакції 12.12.2018 р.

Фахове рецензування: 20.12.2018 р.

Бібліографічний опис для цитування:

Дмитрук М. І. Поглиблення кооперації у сфері виробництва та переробки винограду. *Економіка АПК*. 2018. № 12. С. 103 – 109.

* * *